

UDK 811.112.2'36

Izvorni naučni rad

Ružica ZELJKO-ZUBAC (Mostar)

Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru

ruzica.zeljko@gmail.com

**PRIJEDLOZI, ZAMJENICE, PRILOZI I BROJEVI U ULOZI
MODIFIKATORA U NJEMAČKIM IMENIČKIM SLOŽENICAMA
PRAVNE STRUKE I NAČINI NJIHOVOG PREVOĐENJA
NA HRVATSKI JEZIK**

Kao modifikator u njemačkim imeničkim složenicama uglavnom se pojavljuju imenice, pridjevi ili glagoli. Međutim ulogu modifikatora mogu imati i ostale vrste riječi što svjedoči o skoro neograničenim mogućnostima tvorbe imeničkih složenica u njemačkom jeziku. U radu se istražuju mogućnosti sudjelovanja prijedloga, zamjenica, priloga i brojeva u tvorbi imeničkih složenica kojima bi ove vrste riječi bile prva sastavnica ili modifikator. Koliko su one značajne u tvorbi determinativnih imeničkih složenica provjerit ćemo na korpusu od 2275 složenica koje se koriste u njemačkom jeziku pravne struke. Pomoću preoblike odredit će se morfološke osobine te sintaktičko-semantički odnosi u njemačkim primjerima i istražiti načini njihovog prevođenja na hrvatski jezik.

Ključne riječi: *imeničke složenice, modifikator, morfološka analiza, preoblike, sintaktičko-semantički odnosi, prevođenje, pravni jezik*

Uvod

Obogaćivanje njemačkog leksika ostvaruje se na različite načine od kojih je *slaganje* najproduktivniji. Većina novonastalih leksema u njemačkom jeziku pripada imeničkim složenicama koje nerijetko pripadaju nekome od stručnih jezika¹. U njemačkom jeziku govorimo o imeničkoj složenici ako je

¹ Brojni jezikoslovci su se bavili pokušajima definiranja pojma „*jezik struke / stručni jezik*“. Unatoč tome što do danas ne postoji jedinstvena definicija toga pojma zajednički stav je da su stručni jezici podsustavi koji uz ostale podsustave zajednički čine opći jezik. Kod Hoffmana nalazimo slijedeće tumačenje stručnog jezika „*die Gesamtheit aller spra-*

njena druga sastavnica imenica. Njena prva sastavnica ili modifikator može biti bilo koja druga vrsta riječi (pa čak i cijela rečenica). S obzirom da su imenice općenito najbrojnija vrsta riječi jasno je da je njihovo sudjelovanje u tvorbi u kojoj se pojavljuju u funkciji modifikatora od najvećeg značaja za nastanak novih složenica i u općem i u stručnim jezicima. Međutim u njemačkom jeziku u tvorbi složenica ništa manje važne nisu ni ostale vrste riječi.

Jezik pravne struke kao uostalom i svaki drugi stručni jezik usko je povezan s općim jezikom jer je nastao i razvija se na njegovim temeljima koji mu osiguravaju leksičku osnovu i gramatičke okvire. Nerijetko je pojava da riječi iz općeg jezika upotrebljene u jeziku struke dobivaju sasvim drugačiju konotaciju. Ova pojava je osobito izražena u jeziku pravne struke prije svega zbog činjenice da općepoznate riječi mogu postati stručni termini. Samom činjenicom da ih se koristi u okvirima pravne struke, da su uvrštene u definiranje zakona ili propisa udaljavaju se od općeg značenja riječi u svakodnevnom govoru, a nerijetko dobivaju i daleko preciznije značenje nego li ga imaju u općem jeziku.

Ukoliko je pravni termin imenička složenica problemi se višestruko usložnjavaju. Kao prvo potrebno je na ispravan način tumačiti značenje stručne riječi naspram značenja u općem jeziku. Druga poteškoća je pak u realizaciji ispravne preoblike koja umnogome olakšava prevođenje na hrvatski jezik zbog činjenice da u hrvatskom jeziku rijetko imamo složenice kao prijevodne ekvivalente njemačkim imeničkim složenicama. Uzevši u obzir tu činjenicu cilj nam je u radu istražiti morfološke i sintaktičko-semantičke osobine ove vrste složenica te načine prevođenja na hrvatski jezik determinativnih imeničkih složenica u jeziku pravne struke kojima je prva sastavnica *prijedlog, prilog, zamjenica* ili *broj*.

1. O imeničkim složenicama u njemačkom jeziku

Osobitost njemačkog jezika ogleda se prije svega u njegovoj sposobnosti da s lakoćom pomoću već u jeziku postojećih riječi tvorbenim procesom poznatim kao *kompozicija* (slaganje) nastaju nove kompleksne riječi. Broj složenica se stalno povećava. Ova pojava je posebno izražena u stručnim jezicima, pa ni jezik pravne struke nije iznimka².

chlichen Mittel, die in einem fachlich begrenzbaren Kommunikationsbereich verwendet werden, um die Verständigung zwischen den in diesem Bereich tätigen Menschen zu gewährleisten“. Više o tome u HOFFMANN, L., *Vom Fachwort zum Fachtext*, Beitr. zur Angewandten Linguistik, Gunter Narr Verlag, Tübingen, 1988, str. 21.

² Kao primjer možemo navesti složenicu „*Rindfleischetikettierungsaufgabenübertragungsgesetz*“ koja je dio prijedloga zakona u Saveznoj pokrajini Mecklenburg-Vorpommern iz

Važno je također istaknuti da svaka složena struktura u njemačkom jeziku nije nužno i složenica. Ortner/Ortner³ smatraju da mora biti zadovoljeno 16 različitih kriterija da bi mogli govoriti o složenici „normalnog tipa“. Ukoliko je zadovoljeno samo nekoliko kriterija smatraju da se radi o graničnim slučajevima i da posebno „...- im Bereich der Komposita auch mit kompositionsähnlichen Strukturen zu rechnen ist“⁴.

Postoje brojni pokušaji definiranja „složenice“ u njemačkom jeziku. Elsayed⁵ je definira na slijedeći način: „Die Zusammensetzung ist eine Wortbildungskonstruktion aus zwei oder mehreren auch freikommenden Morphemen oder Morphemkonstruktionen, die in einem koordinierenden oder subordinierenden Verhältnis stehen.“ Ova definicija nam je poslužila kao kriterij za odabir složenica koje su uvrštene u korpus temeljem kojega je provedena morfološka i sintaktičko-semantička analiza prikupljenih primjera.

Tvorbeni način poznat u njemačkom jeziku kao „Determinativkomposition“ smatra se osnovnim i najproduktivnijim načinom tvorbe novih riječi u njemačkom jeziku. Kao rezultat tog tvorbenog načina nastaje „Determinativkompositum“. *Determinativne složenice* sastoje se od dva glavna člana (A

1999. godine. Cijeli službeni naziv ovoga 2000. godine usvojenog zakona glasi:

„Rinderkennzeichnungs- und Rindfleischetikettierungsüberwachungsaufgabenübertragungsgesetz“.

Riječ je 1999. godine bila predložena za riječ godine. Ovaj i slične primjere usp. kod ZELJKO-ZUBAC, R., „Tvorba imeničkih složenica u njemačkom i hrvatskom jeziku“, Kontrastivna analiza primjera iz jezika pravne struke, Doktorski rad, Zagreb, 2007., str. 240.

³ ORTNER, H./ORTNER, L., *Zur Theorie und Praxis der Kompositaforschung*: mit ausföhr. Bibliographie, Band 55, Gunter Narr Verlag, Tübingen, 1984.

⁴ U njemačkom jeziku se razlikuje nekoliko tvorbenih načina složenih imenica. U prave složenice ubrajaju se uglavnom samo složenice tipa „Kopulativkompositum“ i „Determinativkompositum“, dok se ostali načini kao što su „Zusammenbildung“ (istovremeno i slaganje i izvođenje) i „Zusammenrückung“ (ad-hoc složenice nastale ponekad i od cijelih rečenica) ubrajaju u posebne načine tvorbe složenih imenica u njemačkom jeziku. Podjela na „prave“ i „neprave“ složenice datira još od J. GRIMMA koji je govorio o „pravim“ ili „stvarnim“ složenicama čije je osnovno obilježje da se sastavnica A pojavljuje u svom osnovnom obliku, dok sve ostale ubraja u tzv. „ne-prave“ složenice. Prave su starije i naslijeđene iz indogermanskog „prajezika“, dok su „ne-prave“ složenice nastale u vremenu nakon podjele u indoeuropske jezike. Više o tome u predgovoru rječnika kod braće GRIMM, J. i W., *Deutsches Wörterbuch*, Bd. 1, Leipzig, 1854, Vorwort, Spalte XLIII ili kod HENZEN, W., *Deutsche Wortbildung*, 3., durchg. und erg. Auflage, Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 1965, str. 37.

⁵ ELSAYED, M.S.F., *Untersuchungen zum Modell substantivischer Komposita mit einem Primäradjektiv als erster unmittelbarer Konstituente*, Dissertation zur Promotion A, Karl-Max Universität, Leipzig, 1977, str.23.

I kod slijedećih autora nalazimo pokušaje definiranja složenice, vidi kod PAUL, H. (1909), BRINKMANN (1956/7), HENZEN, W. (1965), FLEISCHER, W. (1972) i dr., a ŽEPIĆ, S. (1970) nam daje formulu za identifikaciju složenice kao takve.

i **B**), koje obilježavamo kao *neposredne sastavnice* složenice (*unmittelbare Konstituenten*). Svaka sastavnica ima svoju funkciju u novonastaloj riječi. Prva sastavnica (**A**) naziva se *modifikator* ili *determinativ* (njem. *Bestimmungswort*), njena uloga je da nam da neka specificirajuća obilježja koja se odnose na drugu sastavnicu (**B**) koju obilježavamo kao „*temeljnu riječ*“ (njem. *Grundwort*)., a ona određuje vrstu riječi i kod imenica gramatički rod novonastale složenice. Kod Erbena⁶ nalazimo slijedeće objašnjenje koje se odnosi na njihove funkcije: „*Diese Konstituenten sind gewöhnlich nicht gleichrangig, sondern eine – meist das zweite Hauptglied dominiert; sie legt die begriffliche Grundklasse sowie die grammatische Funktionsklasse (...) des Gesamtkomplexes fest.*“

Iako je većina složenica nastala pridruživanjem dvije neposredne sastavnice (**A + B**) u njemačkom jeziku nerijetko imamo i složenice od tri, četiri, pet pa i više sastavnica, koje nazivamo još i *polimorfemske složenice*. Unatoč tome *struktura determinativnih složenica*⁷ je binarna i svaka se složenica (bez obzira na broj leksema koji sudjeluju u nenoj tvorbi) može svesti na dvije sastavnice s točno utvrđenim redoslijedom. Znači da kod ove vrste složenica ne može doći do zamjene mjesta prve i druge sastavnice, a da to ne dovede do promjene u značenju.

Važno obilježje njemačkih determinativnih složenica jeste i *glavni naglasak* (*Hauptakzent*) na prvoj sastavnici, tj. *modifikatoru*, a *sporedni naglasak* na drugoj sastavnici⁸ za razliku od hrvatskog jezika u kojem ne postoje opća pravila glede položaja naglasaka.

Općenito se njemačke imeničke složenice pišu kao jedna riječ, međutim u modernom njemačkom jeziku imamo pojave i nekih drugih grafičkih oblika, kao npr. sa „*spojnicom*“ (crticom) koja stoji na morfemskoj granici između prve i druge neposredne sastavnice i služi boljoj preglednosti u slučajevima kada se u nizu nađu tri samoglasnika, npr. *Schiff-Fahrt: Schiffahrt* ili

⁶ ERBEN, J., *Einführung in die deutsche Wortbildungslehre*, 3. Aufl., Erich Schmidt Verlag, 1993, str. 29.

⁷ Strukturu determinativnih imeničkih složenica najlakše možemo pojasniti pomoću tzv. *strukturnog stabla* (*Baumdiagramm*). Neposredne sastavnice same po sebi mogu biti već složenica, pa pomoću strukturnog stabla (eng. *branching diagram* ili *phrase marker*) možemo prikazati hijerarhiju tvorbenih elemenata i odrediti da li se radi o *lijevo razgranatom stablu* (*Linksverzweigung*), *desno razgranatom stablu* (*Rechtsverzweigung*) ili pak o *lijevo i desno razgranatom stablu* (*Links-Rechts-Verzweigung*). Usp. NAUMANN, *Einführung in die Wortbildungslehre des Deutschen*, 3., neubearb. Aufl., Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 2000, str. 21.

⁸ O naglasku imeničkih složenica više kod ZELJKO-ZUBAC, R. (2007), str. 24-27 i STÖTZER, U., *Zum Einfluss des Sprechrhythmus auf die Betonung drei- und viergliedriger Wörter*. IN: *Sprachpflege*, Heft 1, VEB Bibliographisches Institut, Leipzig, 1977., str. 22-23.

Ballett-Tänzer : *Balletttänzer*. Spojnica se često koristi i u slučajevima kod kojih bi moglo doći do semantičkog konflikta, npr. *Sommer-Abendkleid* : *Sommerabend-Kleid*.⁹

Pored navedenih osobina važno morfološko obilježje složenice je i *spojnik* (u njemačkom jeziku se koriste različiti termini kao npr. *Fugenelement*, *Bindevokal*, *Verbindungsmorphem*, *Fugenmorphem*, *Kompositions-fuge* ili *Fuge*)¹⁰ na njenom tvorbenom šavu. Spojnik je uvijek sastavni dio modifikatora. Istraživanja su pokazala da se u više od dvije trećine slučajeva njemačke složenice tvore bez spojnika. Osim kopulativnih složenica spojnik ne nalazimo ni kod determinativnih složenica kojima je modifikator *zamjenica* ili neka od vrsta riječi koje se ne sklanjaju, npr. *prijedlozi*, *prilozi* ili *brojevi*.

2. O sintaktičko-semantičkim odnosima imeničkih složenica

Izvorni govornik njemačkog jezika većinu imeničkih složenica iz općeg jezika može bez većih poteškoća razumijeti zbog činjenice da složene strukture nastaju od jednostavnih leksema koji se prema određenim pravilima povezuju u novu cjelinu. On dobivenu informaciju može definirati pomoću sintaktičkih odnosa koji vladaju među sastavnicama ili iz konteksta u kojem se novonastala složenica nalazi. Međutim ima i niz primjera u kojima to i nije tako jednostavno zbog činjenice da se jedna te ista složenica može tumačiti na više načina, ali i zbog činjenice da značenje same složenice ne predstavlja uvijek zbir značenja njenih sastavnih dijelova što je često slučaj kod polimorfemskih složenica ili ako se radi o složenici koja je postala sastavnim dijelom nekoga od stručnih jezika (u našem slučaju *jezika pravne struke*).

Jedan od mogućih načina analize njemačkih imeničkih složenica je predstavljanje sintaktičke funkcije prve i druge sastavnice koja se može izvesti parafrazom iz površinske strukture složenice. Ortner/Ortner navode da prva sastavnica (A) uglavnom ima funkciju atributa u širem značenju. Atribut može biti izražen ili *skupinom riječi* (genitivni atribut, pridjevski atribut i prijedložni atribut) ili *odnosnom rečenicom* (uz dodavanje odgovarajućeg glagola).¹¹

⁹ Više o načinima pisanja njemačkih složenica kod FLEISCHER/BARZ (1995) na str. 42, ORTNER/ORTNER (1984) na str.112, kod ZELJKO-ZUBAC, R. (2007), str. 37-39 i BARZ, I., *Graphische Varianten bei der substantivischen Komposition*, Deutsch als Fremdsprache, Leipzig, 1993, Heft 3.

¹⁰ Spojnici se uglavnom nalaze u imeničkim složenicama kojima je *modifikator* imenica ili rjeđe glagol. Više o tome kod ŽEPIĆ, S., *Zum Problem der automatischen Erzeugung der deutschen Nominalkomposita*, In: Linguistische Berichte, 1969, str. 15 ili u DUDEN-Grammatik der deutschen Gegenwartssprache, Bd. 4 völlig neu bearb. u. erw. Aufl., Dudenverlag Mannheim-Leipzig-Wien-Zürich, 1995, str. 479-488.

¹¹ Više o tome kod ORTNER, H. / ORTNER, L. (1984), str. 51-53.

Michael Clyne¹² sve važnije njemačke složenice sastavljene od slobodnih morfema svrstava u tri skupine:

1) U prvoj skupini se nalaze tzv. *genitivne složenice*, dakle sve one determinativne imeničke složenice kojima se *modifikator (sastavnica A)* pojavljuje u obliku *genitivnog atributa*. Ovaj način preobličivanja je najčešći oblik rastavljanja neposrednih sastavnica na njene sastavne dijelove (imenica + imenica_{genitiv}) pri čemu temeljna riječ složenice odgovara jezgri nominalne skupine u formalnoj strukturi:

<i>Friedensstörung</i>	>	Störung des Friedens
<i>Aussageverweigerung</i>	>	Verweigerung der Aussage
<i>Erbengemeinschaft</i>	>	Gemeinschaft der Erben

2) U drugi način preobličivanja spada onaj koji se sprovodi pomoću *pridjevskog atributa*. Složenice ovoga tipa preobličuju se pomoću pridjeva i imenice. Temeljna riječ (*sastavnica B*) pri tome ostaje jezgra sintagme, dok je modifikator u ulozi pridjevskog atributa. Tom prilikom dolazi do promjene vrste riječi u prvoj sastavnici, tj. ona postaje pridjevski atribut. Struktura ove vrste složenica je slična onoj koju imamo kod složenica koje preobličavamo pomoću genitivnog atributa, međutim ovdje imamo dva podtipa:

a) Tip preobllike – (*dekliniran*) *pridjev + imenica*:

<i>Rechtsform</i>	>	rechtliche Form
<i>Gerichtsgebühren</i>	>	gerichtliche Gebühren
<i>Polizeiverordnung</i>	>	polizeiliche Verordnung

b) Drugi tip preobllike – *prilog + pridjev (particip) + imenica*

<i>Sofortgetränk</i>	>	sofort fertiges Getränk
<i>Fernschnellzug</i>	>	fernfahrender Schnellzug
<i>Verbindungsline</i>	>	verbindende Linie

3) U treću skupinu uvrštene su determinativne imeničke složenice koje se preobličuju pomoću prijedložne skupine riječi u kojoj se temeljna riječ (B) određuje uvođenjem prijedloga uz modifikator (A). Riječ je dakle o *prijedložnim složenicama* koje imaju preobllike tipa *imenica + prijedložna fraza*:

¹² CLYNE, M., „Ökonomie, Mehrheit und Vagheit bei Komposita in der deutschen Gegenwartssprache, insbesondere in der Zeitungssprache“, Muttersprache, Bibliographisches Institut Mannheim, 1968, str. 122–126.

O genitivnim atributima više i u DUDEN, Grammatik Bd. 4, völlig neu bearb. Aufl., Meyers Lexikon, Mannheim – Leipzig – Wien, Zürich, 1995, str. 468–471.

<i>Enterbungsgrund</i>	>	Grund zur Enterbung
<i>Lustmord</i>	>	Mord aus Lust
<i>Frauengefängnis</i>	>	Gefängnis für Frauen

Često se imenička determinativna složenica može tumačiti i na nekoliko različitih načina, međutim pravo značenje uvijek možemo protumačiti iz konteksta.

<i>Frauenhandel</i>	>	Handel mit Frauen Handel zwischen Frauen Handel unter Frauen Handel von Frauen
---------------------	---	---

Vidimo da u ovoj skupini imamo također dvije vrste preoblika¹³:

- a) Prijedlog se čvrsto oslanja na polaznu riječ, ne može se zamijeniti nekom drugom i nema značenje. Prijedložni atribut stoji u čisto u gramatičkome odnosu objekta prema temeljnoj riječi. npr. *Zukunftshoffnung* > /Hoffnung auf die Zukunft/ od hoffen auf etwas.
- b) Prijedlog u prijedložnom atributu upućuje na vlastito značenje između modifikatora i temeljne riječi. Značenje riječi ovisi o riječima koje sudjeluju u tvorbi. Polazna riječ ne nudi prijedlog nego samo upućuje na moguću vezu koja postoji među sastavnicama (*Polenreise* > Reise nach Polen / Reise durch Polen / Reise in Polen).

Unatoč tome što se velika većina determinativnih imeničkih složenica može preobličiti na gore navedene načine ipak ima i velik broj složenih riječi koje možemo protumačiti samo pomoću odnosnih rečenica kod kojih je nužno dodati odgovarajući glagol pa dolazi do predikacije, a modifikator (**A**) se pojavljuje ili kao dopuna (*Stadtmuseum* > Museum, das der Stadt gehört) ili kao glagolski nukleus (*Dörrobst* > Obst, das gedörnt worden ist), a temeljna riječ (**B**) je ograničena na funkcije kao dopuna (*Unfalltod* > Tod, der durch einen Unfall erfolgt) ili dodatak (*Tanzstunde* > Stunde, in der X tanzt).

3. Morfološka i semantička analiza primjera iz korpusa

U korpusu od 2275 imeničkih složenica u njemačkom jeziku pravne struke 1937 primjera ili 85,14 % su složenice tipa „imenica + imenica“¹⁴.

¹³ Više o tome kod ZELJKO-ZUBAC, R., *Složenice tipa „imenica+imenica“ u njemačkom jeziku pravne struke i njihovi prijevodni ekvivalenti*, HUM, Časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru br. 4, Mostar, 2008, str.101–102.

¹⁴ Više o tome kod ZELJKO-ZUBAC, R., 2008., 102.

Međutim odmah na drugom mjestu u korpusu imamo broj od 98 složenica 4,31 % koje pripadaju tipu „*prijedlog + imenica*“. Broj složenica kojima je *modifikator zamjenica* je 27 (1,19 %), *prilog* 16 (0,70 %) i *broj* 15 (0,66 %) primjera. Riječ je o ukupno 156 (ili 6,86 %) imeničkih složenica koje su predmet naše analize. Unatoč tome što se radi o dosta „malom“ broju pokazat će se njihova važnost i uloga u jeziku pravne struke, te načini njihovog prevođenja na hrvatski jezik.

3.1 Složenice tipa „*prijedlog + imenica*“

Mogućnost sudjelovanja u tvorbi imeničkih složenica ne odnosi se na sve prijedloge podjednako. Uglavnom se radi o prijedlozima koji se mogu koristiti i kao prilozi uz određene glagole. I opći i jezik struke neke prijedloge rijetko ili nikada ne koriste kao modifikator u složenici, npr. *Bis-*, *In-*, *Ohne-* (*Oben-ohne-Tänzerin*), *Von-*, *Wegen-*.

Prijedlog *Für-* u pravnoj terminologiji nalazimo tek u sporadičnim slučajevima u ulozi modifikatora, kao npr. u složenicama *Fürsorge*, *Fürsprecher* ili u višechlanim složenicama u kojima su ove već nastale složenice modifikator (*Fürsorgerecht*, *Fürsorgeeinrichtung*, *Fürsorgeerziehung*, *Fürsorgepflichtverletzung*).

Prijedlozi koji pokazuju zavidan stupanj motiviranosti za tvorbu imeničkih složenica kako u općem tako i u jeziku pravne struke su: *Ab-*, *Auf-*, *Aus-*, *Bei-*, *Binnen-*, *Gegen-*, *Mit-*, *Nach-*, *Neben-*, *Über-*, *Um-*, *Unter-*, *Vor-*, *Wider-*, *Zu-* i *Zwischen-*:

<i>Ab-</i>	>	<i>Abberufung, Abbüßen</i>
<i>Auf-</i>	>	<i>Aufgebot</i>
<i>Aus-</i>	>	<i>Ausdruck</i>
<i>Bei-</i>	>	<i>Beihilfe, Beischlaf, Beischrift, Beistand ...</i>
<i>Binnen-</i>	>	<i>Binnenschiffahrtsgesetz</i>
<i>Gegen-</i>	>	<i>Gegenantrag, Gegenbeweis, Gegenklage ...</i>
<i>Mit-</i>	>	<i>Mitangeklagte(r), Mitberechtigte(r), Mitkläger ...</i>
<i>Nach-</i>	>	<i>Nacherbe, Nachfolge, Nachlass...</i>
<i>Neben-</i>	>	<i>Nebenabsicht, Nebentäter...</i>
<i>Über-</i>	>	<i>Überläufer, Überpfändung, Überverbrauch...</i>

Unatoč tomu što su u općem jeziku imeničke složenice kojima je *modifikator pridjev* ili *glagol* češće od ostalih vrsta riječi, pogotovu neflektiranih, u našem korpusu su one po broju primjera iza složenica tipa „*prijedlog + imenica*“. Ovaj način pokazuje veliku motiviranost za tvorbu novih pravnih izraza međutim njihovo preobličivanje nije uvijek jednostavno te je za lakše razumijevanje potrebno korištenje pravnih rječnika kao npr. *Creifelds, Rechtswörterbuch*, 20. neubearb. Aufl., Buch XIX, Verlag C.H. Beck, München, 2011.

<i>Um-</i>	>	<i>Umfeld, Umstand, Umwohner...</i>
<i>Unter-</i>	>	<i>Unterbehörde, Untermiete, Unterordnung...</i>
<i>Vor-</i>	>	<i>Voraussage, Vorbehalt, Vorerbe, Vormund,</i>
<i>Vorrecht...</i>		
<i>Wider-</i>	>	<i>Widerklage, Widerrede, Widereruf, Widerstreit...</i>
<i>Zu-</i>	>	<i>Zugewinn, Zusage...</i>
<i>Zwischen-</i>	>	<i>Zwischenfall, Zwischenklage, ...</i>

Značenje *modifikatora* je u ovim slučajevima ponekad određeno prema mjestu ili vremenski, ali su daleko češći apstraktniji odnosi osobito u složenicama koje se više ne mogu raščlaniti na svoje sastavne dijelove pa ih je moguće razumjeti samo pomoću pravnog rječnika ili leksikona:

<i>Gegenbuchung</i>	>	doppelte Buchführung
<i>Mitbestimmung</i>	>	das Recht des/der Mitarbeiter in einem Betrieb, zusammen mit der Leitung, zu entscheiden
<i>Mitarbeiter</i>	>	jemand, der in einem Betrieb angestellt ist
<i>Vorerbe</i>	>	vom Erblasser bis zu einem bestimmten Zeitpunkt oder Ereignis als Erbe eingesetzte Person
<i>Vormund</i>	>	amtlich bestellter Vertreter von Minderjährigen (besonders Weisen)

3.2 Složenice tipa „zamjenica + imenica“

Zamjenice koje sudjeluju u tvorbi imeničkih složenica u ulozi modifikatora su vrlo rijetke, čak bismo mogli reći da se radi o pojedinačnim slučajevima u kojima se obično radi o osobnim zamjenicama (*Ichform, Ich-Bewußtsein, Wirform* i sl.). Upitne zamjenice u ulozi modifikatora nalazimo u terminologiji iz jezikoslovlja (*Wer-, Wes-, Wem-, Wenfall*). Ponekad nalazimo složenice s posvojnim zamjenicama, međutim one su razumljive samo u kontekstu (*Mein-Tag, Dein-Tag*).¹⁵ Fleischer/Barz¹⁶ navode i pojedinačne slučajeve tvorbe s neodređenim zamjenicama *ander-, jedermann-* ili *niemand* (*Anderkonto, Jedermannfunk, Niemandsländ*).

Zamjenica *selbst* je jedina koju smo potvrdili kao modifikator u tvorbi imeničkih složenica u jeziku pravne struke. Sa *Selbst-* nastaju brojne imeničke složenice u nizu koje se koriste u pravnoj terminologiji: *Selbstanklage,*

¹⁵ Ova dva primjera nalazimo kod ORTNER/ORTNER, 1984, str. 118.

¹⁶ O ovim i nekim drugim primjerima s *All-* (*Allmacht, Allzweck*) i *Viel-* (*Vielfuß, Vielvölkerstaat*) više kod FLEISCHER / BARZ, 1995, str. 114.

Selbstbetrug, Selbsthilfe, Selbstmord, Selbstschutz itd. Ovdje možemo spomenuti i brojne izvedenice nastale od grupe riječi s refleksivnim glagolima: *Selbstüberschätzung, Selbsteinschätzung, Selbstverwirklichung, Selbsterziehung, Selbstverteidigung* itd.

Značenje radnje u temeljnoj riječi je „*auf die eigene Person bezogen*“, a često se parafrazira i s *eigen-*:

<i>Selbstanklage</i>	>	Anklage gegen sich selbst / Anklage der eigenen Person
<i>Selbstschutz</i>	>	Schutz der eigenen Person
<i>Selbstvertrauen</i>	>	Vertrauen zu sich selbst

Kod mnogih imeničkih složenica kojima je zamjenica *Selbst-* modifikator unatoč tome što se one mogu parafrazirati na gore navedene načine, njihovo potpuno značenje u pravnoj terminologiji možemo spoznati samo pomoću odgovarajućeg rječnika ili leksikona pravnih termina, pa tako npr. složenica *Selbstjustiz* nije „Justiz an sich selbst / eigene Justiz“ već pravni termin sa značenjem „(gesetzlich unzulässige) Vergeltung eines erlittenen Unrechts unter Umgehung des Rechtsweges“¹⁷ ili složenica *Selbstanzeige* sa pravnim tumačenjem „Anzeige eigener Vergehen oder Versäumnisse (bes. im Steuerstrafrecht)“.¹⁸

3.3 Složenice tipa „prilog + imenica“

Složenice ovoga tipa vrlo se rijetko pojavljuju i u općem i u stručnim jezicima. Prilozi *dann, dort, morgen, hier, hinten, nie, nun, oft, so, wegen, sonst, weg* i sl. koji bi bili modifikator u njemačkoj imeničkoj složenici ne mogu se posvjedočiti.

Za ‘tvorbu u nizu’ (‘Reihenbildung’) motivirani su prilozi *sofort* u riječima *Sofortabschiebung, Soforthilfe, Sofortmaßnahmen* i *nicht* u *Nichtanwendung, Nichtehe, Nichteigentümer, Nichteinhaltung, Nichthaftung, Nichtleistung, Nichtvollstreckung, Nichtzuständigkeit*.

Nešto rjeđe nalazimo imeničke složenice s prilogom *außen* (*Außenamt, Außenministerium*), *innen* (*Innenministerium, Innenrevision*), *neben* (*Nebenklage, Nebenstrafe*).

Neke primjere možemo vrlo jednostavno preobličiti pomoću pridjevskog atributa:

¹⁷ WAHRIG, G., *Deutsches Wörterbuch*, 7. vollst. neu bearbeitete und aktualisierte Aufl., Bertelsman Lexikon Verlag, Gütersloh/München, 2000, str. 1146.

¹⁸ Isto str. 1145 ili opširnije tumačenje u CREIFELDS, *Rechtswörterbuch*, C.H.Beck, München, 2000, str. 1181.

<i>Soforthilfe</i>	>	sofortige Hilfe
<i>Sofortmaßnahme</i>	>	sofortige Maßnahme

Za ostale je potrebno potražiti dodatna objašnjenja u odgovarajućim priručnicima jer se npr. *Nebenstrafe* ne može preobličiti ni na jedan od u njemačkom jeziku poznatih načina. Ova složenica zahtjeva preciznije definiranje u pravnom smislu pa je stoga:

<i>Nebenklage</i>	>	Klage des Geschädigten im Ansicht an die öffentliche Klage des Staatsanwaltschaft
<i>Nebenstrafe</i>	>	Strafe, die nicht selbständig, sondern nur zusammen mit der Hauptstrafe verhängt werden kann.

Što se tiče složenica u kojima je modifikator *Nicht-* preobličavanje je dosta jednostavno jer ono upućuje na nešto što *temeljna riječ (A)* nije, npr. *Nichtvollstreckung* je prema tome *Vollstreckung, die nicht durchgeführt wird/ wurde*.

3.4 Složenice tipa „broj + imenica“

Sudjelovanje brojeva u funkciji modifikatora uglavnom se ograničava na glavne brojeve do deset (*Zweikampf, Zehnkampf*) i na neke redne brojeve (*Erstzulassung, Dritterwerber*). „Poseban status ima glavni broj ‘Null’ koji se odnosi ili na vrijednost nule na skali kao u *Nullpunkt, -stellung, -morphem* ili dobiva negirajuće značenje kao u *Nulldiät, Nullpunktenergie, Nulltarif, Nullwachstum*.“¹⁹

Imeničke složenice ovoga tipa najčešće se preobličuju pomoću pridjevske ili prijedložne atributa:

<i>Dritterwerber</i>	>	dritter Erwerber
<i>Drittschuldner</i>	>	dritter Schuldner
<i>Dreiteilung</i>	>	Teilung auf / durch / drei (Man teilt auf / durch / drei)

Međutim i kod ovog tipa složenica imamo primjere koji se ne mogu jednostavno protumačiti iz zbira značenja njenih sastavnica. Jedna takva složenica je „*Erstrichter*“ koja se ni u kojem slučaju ne može protumačiti preoblikom ‘*erster Richter*’, njeno značenje je ‘*Richter des Amtsgerichtes*’.

¹⁹ Više o brojevima kao prvoj sastavnici i pronađenim primjerima kod ZELJKO-ZUBAC, R., 2007, na str. 84 i str. 188.

Dakle ovdje se ne radi o ‘prvom od nekoliko sudaca’ već o pravnom terminu koji u njemačkom pravnom sustavu označava ‘*sudca osnovnog suda*’, tj. sudca na sudovima prve instance. Ovakve složenice treba također provjeriti u pravnim rječnicima ili leksikonima pravnog nazivlja, jer tek uvidom u njih možemo saznati njihovo prav(n)o značenje koje nije moguće dobiti preoblikom.

4. Prevođenje na hrvatski jezik

- ako je modifikator „prijedlog“

Pravni izrazi kojima je *prijedlog* modifikator ne mogu se jednostavno preobličiti u njemačkom jeziku. Uglavnom se radi o apstraktnim odnosima između *modifikatora* i *temeljne riječi* pa je i njihovo prevođenje na hrvatski jezik bez adekvatnog rječnika ili pravnog leksikona otežano. Kod ove vrste složenica u njemačkom jeziku nemamo uobičajene preoblike (*skupinom riječi* – genitivni atribut, pridjevski atribut, prijedložni atribut – ili odnosnom rečenicom) koje bi nam olakšale razumijevanje i prevođenje na hrvatski jezik kako to nalazimo kod brojnih složenica kojima je modifikator imenica.²⁰

Od 98 primjera iz korpusa 21 primjer pripada složenicama kojima je prijedlog *Mit-* prva sastavnica (modifikator), neke od njih su *Mitarbeit* = *suradnja*, *Mitbesitz* = *suvlasništvo*, *Miteigentum* = *suvlasništvo*, *Mitinhaber* = *suvlasnik*, *Mitmiete* = *sustanarina*, *Mitschuld* = *sukrivnja*, *Mitvormund* = *suskrbnik* itd. Na hrvatski jezik su prevedene pomoću „prefiksa **su** + imenice“ čime izražavaju socijativnost, tj. opisuju neko zajedništvo s kime u čemu. Ovdje trebamo naglasiti da se imenice ovoga tipa u hrvatskom jeziku smatraju posebnom vrstom slaganja i da se prefiksne tvorenice nazivaju složenicama (što u njemačkom jeziku nije slučaj).²¹

Ista je situacija i s primjerima s *Gegen-* (*Gegenangriff* = *protunapad*, *Gegenbeweis* = *protudokaz*, *Gegenklage* = *protutužba* itd.), u hrvatskom se takve riječi prevode s *protu-* što upućuje na neku suprotnost. Međutim neke ovako tvorene složenice se prevode i drugačije pa je *Gegenvormund* u hrvatskom jeziku *uzajamni skrbnik* ili *Gegenschuld* sa značenjem *dug vjerovnika dužniku* / ili *obostrani dug*. Važno je još jedanput istaknuti da ovoj vrsti

²⁰ Usp. *Gerichtsgebühr* > *gerichtliche Gebühr* = *sudska pristojba* ili *Kündigungsklage* > *Klage wegen Kündigung* = *tužba zbog otkaza*, ovdje uočavamo da su prijevodi na hrvatski jezik prema morfološkoj strukturi jednaki preoblici u njemačkom jeziku (**njem.** pridjev + imenica = **hrv.** pridjev + imenica / **njem.** imenica + prijedlog + imenica = **hrv.** imenica + prijedlog + imenica).

²¹ Više o tome kod BARIĆ, E. LONČARIĆ, M. & grupa autora, *Hrvatska gramatika*, II. dopunjeno izdanje, Školska knjiga, Zagreb, 1997., str. 295.

imeničkih složenica trebamo pažljivo pristupati kako ne bi došlo do pogrešnih tumačenja unutar pravnog jezika. Svaka od prijedložnih složenica iz našeg korpusa je usko vezana uz pravnu terminologiju pa ih s obzirom na njihovu apstraktnost naspram općeg jezika treba detaljno analizirati, a tek potom (na-bolje pomoću adekvatnog rječnika) prevoditi na hrvatski jezik.

- ako je modifikator „zamjenica“

Zamjenica *Selbst-* je jedina koja sudjeluje u nešto većem broju imeničkih složenica ovoga tipa. U korpusu smo imali 27 primjera s 2 sastavnice. S obzirom da se njeno značenje u osnovnoj riječi odnosi „na vlastitu osobu“ možemo je parafrazirati sa *selbst* ili *eigen-*. Pa *Selbstverteidigung* parafraziramo kao *Verteidigung von sich selbst / Verteidigung der eigenen Person*. Kod ove vrste složenica se također i u hrvatskom jeziku pojavljuju složenice sa zamjeničkom osnovom *sam-* i spojnikom *-o-*, a značenje je da se drugi dio složenice odnosi na samoga sebe i da se radnja vrši po volji subjekta (za živo) ili sama od sebe, dakle automatski (za neživo, npr. u tehnici). Prevođenje je u tom slučaju dosta jednostavno jer za njemačku složenicu imamo kao prijevodni ekvivalent složenicu na hrvatskom:

njem. zamjenica + o + imenica	hrv. zamjenička osnova + o + imenica
<i>Selbstanzeige</i>	> <i>samoprijava</i>
<i>Selbstbeziehung</i>	> <i>samokleveta</i>
<i>Selbstmord</i>	> <i>samoubojstvo</i>
<i>Selbstverteidigung</i>	> <i>samoobrana</i>

Za ovu vrstu imeničkih složenica se smatra da su nastale direktnim prevođenjem s njemačkog jezika, s time što su se prilagodile tvorbenim pravilima u hrvatskom jeziku.²²

- ako je modifikator „prilog“

Imeničke složenice ovoga tipa su dosta rijetke, a broj priloga koji sudjeluje u tvorbi je ograničen tek na neke od njih. Jedan dio možemo parafrazirati pomoću pridjevske atributa što nam olakšava razumijevanje i prevođenje na hrvatski jer se radi i o morfološkoj i semantičkoj ekvivalenciji:

²² Dok u njemačkom jeziku imamo *zamjenicu bez spojnika* u ulozi modifikatora u hrvatskom jeziku se na *zamjeničku osnovu* dodaje *spojnik – o –* ukoliko se ona spaja sa samostalnim leksemom u drugom dijelu složenice.

njem. <i>složenica</i>	>	<i>pridjev + imenica</i>	=	hrv. <i>pridjev + imenica</i>
<i>Soforthilfe</i>	>	<i>sofortige Hilfe</i>	=	<i>hitna pomoć</i>
<i>Innenrevision</i>	>	<i>innere Revision</i>	=	<i>unutarnja revizija</i>

Za ostale složenice koje smo imali u korpusu, a odnose se na pravnu terminologiju nije moguće dati ovako jednostavne preoblike koje bi nam barem donekle olakšale razumijevanje i prevođenje. Uglavnom se radi o dosta apstraktnim, samo uz pravnu struku vezanim terminima koje možemo protumačiti samo pomoću odgovarajućih pravnih priručnika o čemu smo već govorili ranije (usp. 3.3.).

Složenice s prilogom *Neben-* kao npr. '*Nebenstrafe*' (iako ih na njemačkom jeziku ne možemo na jednostavan način preobličiti) na hrvatski jezik možemo prevesti doslovno kao '*sporedna kazna*', dakle pomoću pridjevskog atributa, tj. njem. *složenica* = hrv. *pridjev + imenica*.

Primjere s *Nicht-* prevodimo većinom doslovno, pa je npr. '*Nichtzuständigkeit*' u hrvatskom jeziku '*nenadležnost*'. Dakle njem. složenica tipa *prilog + imenica* ima svoj ekvivalent u hrvatskoj prefiksnoj tvorenici *ne- + imenica*. Prefiks '*ne-*' dakle negira značenje samostalnog leksema ili potire njegovo pozitivno značenje.

- ako je modifikator „broj“

Determinativne imeničke složenice u jeziku pravne struke kojima je prva sastavnica broj su dosta rijetke. U korpusu smo imali tek 15 primjera. Kako je već rečeno uglavnom se preobličuju pomoću pridjevskog atributa i tako transformirane prevode na hrvatski jezik. Morfološka struktura njemačke preoblike odgovara hrvatskom prijevodu:

njem. <i>red. broj + imenica</i>	>	<i>redni broj + imenica</i>	hrv. <i>redni broj + imenica</i>
<i>Drittgläubiger</i>	>	<i>dritter Gläubiger</i>	= <i>treći vjerovnik</i>
<i>Drittschuldner</i>	>	<i>dritter Schuldner</i>	= <i>treći dužnik</i>

Složenice u pravnoj struci s apstraktnim značenjem (kao npr. *Erstrichter*) ne mogu se preobličiti ni na jedan od mogućih načina, jer nam zbir značenja njenih sastavnica ne daje odgovor na to što one u stvari znače. Zato je potrebno poznavati njemački pravni sustav i njegovu terminologiju.

Zaključak

U njemačkom jeziku skoro sve vrste riječi mogu biti *modifikator*. Unatoč tome što je većina njemačkih imenica nastala slaganjem s drugim imenicama i ostale vrste riječi imaju svoju ulogu u tvorbi imeničkih složenica. Važnost „neflektiranih vrsta riječi“ dolazi osobito do izražaja u stručnim jezicima zbog činjenice da se pomoću njih dobiju stručni izrazi kojima se nešto dodatno precizira ili se određuju neki novi specifični odnosi.

Prijedlozi, zamjenice, prilozi i brojevi u općem jeziku ne tvore neki značajniji broj imeničkih složenica, čak bi se moglo reći da se tek marginalno koriste u slaganju, ali u jeziku pravne struke imaju važnu ulogu. Iako smo u korpusu imali samo 156 složenica koje pripadaju ovom tvorbenom tipu moramo istaknuti da su se *prijedlozi* kao *modifikator* pozicionirali na drugo mjesto u našem korpusu. Njihov je značaj još veći ako znamo da ove složenice sudjeluju i nadalje u tvorbi tako što postaju modifikator neke nove složene riječi koja se koristi u jeziku pravne struke ($Mit_{\text{rijec}} > Mit_{\text{modifikator}}bestimmung_{\text{temeljna riječ}} + Gesetz_{\text{temeljna riječ}} > Mitbestimmungsgesetz$). Ovu vrstu složenica ne možemo jednostavno preobličiti, jer iz značenja pojedinih sastavnica ne možemo utvrditi njihovo točno značenje. Ovisno o prijedlogu neke od njih se na hrvatski jezik prevode pomoću prefikslnih tvorenica, a značenje drugih moramo provjeriti u rječniku.

Kod zamjenica smo kao tvorbeno motiviranu potvrdili samo zamjenicu *Selbst-* koja je modifikator većeg broja složenica u jeziku pravne struke bilo da se radi o primarno nastalim složenicama ili o primjerima gdje već postojeća složenica preuzima ulogu modifikatora u nekoj novoj složenijoj konstrukciji (npr. $Selbst_{\text{modifikator}} + Verwaltung_{\text{temeljna riječ}} > Selbstverwaltung$, a $Selbstverwaltung_{\text{modifikator}} + -s_{\text{spojnik}} + Organisation_{\text{temeljna riječ}} > Selbstverwaltungsorganisation$). Složenice koje se sastoje od dva leksema u hrvatskom jeziku imaju svoj prijevodni ekvivalent također u složenicama što je kod tvorbe s ostalim vrstama riječi ipak rijetka pojava.

Prilozi se ne pojavljuju često u ulozi modifikatora prilikom tvorbe imeničkih složenica. Moglo bi se reći da se radi tek o nekolicini onih koji su potvrđeni kao prva sastavnica imeničke složenice u jeziku pravne struke. Neke se od njih mogu jednostavno parafrazirati pomoću pridjevskog atributa, a njihova se preoblika u njemačkom jeziku jednostavno prevodi na hrvatski jezik, jer se radi o morfološkoj, ali i semantičkoj ekvivalenciji.

Slična je situacija i kod složenica kojima je modifikator broj. U pravnoj terminologiji ih nema mnogo, uglavnom su tvorene pomoću rednih brojeva, preobličuju se pomoću pridjevskog ili prijedložnog atributa, a morfološka struktura preoblike odgovara morfološkoj strukturi prevedenice.

Ako se uzmu u obzir sve navedene činjenice možemo ustvrditi da je ovaj tip složenica kojima je modifikator *prijedlog*, *zamjenica*, *prilog* ili *broj* u njemačkom jeziku pravne struke prisutan, da je njihov značaj u tome što već postojeće dvo-leksemske složenice mogu sudjelovati u tvorbi novih pravnih izraza u ulozi modifikatora te da će na taj način i ubuduće obogaćivati pravnu terminologiju, a što se tiče prevođenja istih na hrvatski jezik od prevoditelja se očekuje osim izvrsne jezične kompetencije i ‘kompetencija u pravnoj struci’ kako ne bi dolazilo do krivih tumačenja nekih ‘netransparentnih’ složenica.

Literatura

- BABIĆ, S., *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*, Nacrt za gramatiku, drugo izdanje, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Razred za filološke znanosti, Knjiga 62, Nakladni zavod Globus – Zagreb, 1986.
- BABIĆ, S., *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*, Nakladni zavod Globus – Zagreb, 2002.
- BABIĆ, FINKA, MOGUŠ, *Hrvatski pravopis*, Školska knjiga Zagreb, 1994.
- BARIĆ, E. & grupa autora, *Hrvatska gramatika*, 2. izd., Zagreb, 1997.
- BARIĆ, E., *Dosadašnje proučavanje složenica u hrvatskom i srpskom jeziku*, Rasprave zavoda za jezik IFF, IV-V, Zagreb, 1979, str. 17–29.
- BARZ, I., *Graphische Varianten bei der substantivischen Komposition*. In: Deutsch als Fremdsprache, Heft 3, Leipzig, 1976, str. 167–172.
- BREIDL, E., THUMAIR, M., *Eine Studie zu den nominalen Kopulativkomposita des Deutschen*, Deutsche Sprache, Erich Schmidt Verlag, Berlin, 1992, str 32–61.
- BRINKMANN, H., *Die Zusammensetzung im Deutschen (1956/57)*, Wortbildung, hrsg. von Lipka, L. und Günter, H., Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1981.
- BUSSMANN, H., *Lexikon der Sprachwissenschaft*, 4., durchgesehene Auflage, Alfred Kröner Verlag, Stuttgart, 2008.
- CLYNE, M., „Ökonomie, Mehrheit und Vagheit bei Komposita in der deutschen Gegenwartssprache, insbesondere in der Zeitungssprache“, Muttersprache, Bibliographisches Institut Mannheim, 1968.
- CREIFELDS, *Rechtswörterbuch*, 16. neubearb. Aufl., Verlag C.H. Beck München, 2000.
- CREIFELDS, *Rechtswörterbuch*, 20. neubearb. Aufl., Verlag C.H. Beck München, Buch XIX, 2011.

- DELIBEGOVIĆ, N., BERBEROVIĆ, S., DŽANIĆ, M., *Složenice u pisanom medijima*, Jezik i mediji – Jedan jezik više, Zbornik – HDPL, Zagreb–Split, 2006, str. 183–191.
- DEUTSCHE WORTBILDUNG, *Typen und Tendenzen in der deutschen Gegenwartssprache*, Band 4, Teilband 1: Substantivkomposita, Berlin – New York, 1991.
- DONALIES, E., *Geht endlich die Wortbildung frei, Über unsinnige und sinnige Kritik an der Wortbildung*, in: IDS-Sprachforum, Sprachpflege 1, str. 26–32.
- DONALIES, E., *Die Wortbildung des Deutschen*, Ein Überblick, 2. überarbeitete Aufl., Band 27, Gunter Narr Verlag, Tübingen, 2005.
- DUDEN, *Grammatik Bd. 4*, völlig neu bearb. Aufl., Meyers Lexikon, Mannheim – Leipzig – Wien, Zürich, 1995.
- ECKHARDT, B., *Fachsprache als Kommunikationsbarriere*, Deutscher Universitätsverlag, Wiesbaden, 2000.
- EISENBERG, P., *Grundriß der deutschen Grammatik*, Band 1: Das Wort, Verlag J.B. Metzler, Stuttgart-Weimar, 2000.
- ELSAYED, M.S.F., *Untersuchungen zum Modell substantivischer Komposita mit einem Primäradjektiv als erster unmittelbarer Konstituente*, Dissertation zur Promotion A, Karl Marx Universität, Leipzig, 1977.
- ERBEN, J., *Einführung in die deutsche Wortbildungslehre*, 3. Aufl., Erich Schmidt Verlag, 1993.
- FILIPOVIĆ, R., *Uloga kontrastivne analize u lingvističkom istraživanju*, Filološki pregled, III-IV, Naučno delo Beograd, str. 1–10.
- *Fingerzeige für die Gesetzes- und Amtssprache, Rechtssprache bürgernah*, 11. Aufl., Quelle&Meyer Verlag, Wiesbaden, 1998.
- FLEISCHER, W., *Tendenzen der deutschen Wortbildung*, In: Deutsch als Fremdsprache, Leipzig, 1972, str. 132–141.
- FLEISCHER, W. / BARZ, I., *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache*. Unter Mitarbeit von Marianne Schröder, Max Niemayer Verlag, Tübingen, 1995.
- FLEISCHER, W. / BARZ, I., *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache*, 4. völlig neu bearbeitete Aufl., Walter de Gruyter GmbH & Co KG, Berlin / Boston, 2012.
- GAČIĆ, M., *Istraživanje leksika jezika struke*, Filozofski fakultet, Zagreb, 1985.
- GRIMM, J. i W., *Deutsches Wörterbuch*, Bd. 1, Vorwort, Spalte XLIII, Leipzig, 1854.
- *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland*, Bundeszentrale für politische Ordnung, Bonn, 1999.

- HANSEN-KOKORUŠ, R., MATEŠIĆ, J., PEČUR-MEDINGER, Z., ZNIKA, M., *Njemačko-hrvatski univerzalni rječnik*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2005.
- HENZEN, W., *Deutsche Wortbildung*, 3. durchg. und ergänz. Aufl., Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 1965.
- HERBST, R., *Wörterbuch (Handels- Finanz- und Rechtssprache)*, Third Edition Switzerland, 1979.
- HOFFMANN, L., *Vom Fachwort zum Fachtext*, Beiträge zur Angewandten Linguistik, Gunter Narr Verlag, Tübingen, 1988.
- IBLER, V., *Rječnik međunarodnog javnog prava*, 2., izmj. i dop. izdanje, Informator, Zagreb, 1987.
- KÖBLER, G., *Juristisches Wörterbuch*, Verlag Franz Vahlen, München, 1997.
- KUNA, B., *Nazivlje u tvorbi riječi*, Filologija 46–47, Zagreb, 2006.
- LONGYKA, T., GALIĆ, Z., LAUŠIN, T., NIKOLIĆ, N., *Hrvatsko / slovenski / engleski pravni rječnik*, založba Komunikado, Ljubljana, 2003.
- MAMIĆ, M., *Hrvatsko pravno nazivlje*, Članci i rasprave, Zadar, Reprint d.o.o. – Split, 2004.
- MAŽURANIĆ, V., *Prinosi za hrvatsko pravno-povijesni rječnik*, JAZU Zagreb 1908–1922, Informator – Zagreb, 1975.
- MIHALJEVIĆ, M., RADMANOVIĆ, E., *Razradba tvorbenih načina u nazivlju*, Rasprave inst. hrvat. jezikosl., knj. 32, str. 193–211, 2006.
- MILJKO, Z., *Ustavno uređenje Bosne i Hercegovine*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2006.
- MOTSCH, W., *Semantische Grundlagen der Wortbildung*, Die Ordnung der Wörter, IdS Jahresbuch, 1993, str. 192–226.
- NAUMANN, B., *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache*. Tübingen, 1986.
- NAUMANN, B., *Einführung in die Wortbildungslehre des Deutschen*, 3., Neubearb. Aufl., Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 2000.
- NAUMANN, U., *Juristische Fachsprache und Umgangssprache*, Rechtskultur als Sprachkultur, Frankfurt/M., 1992, str. 110–121.
- ORTNER, H. / ORTNER, L., *Zur Theorie und Praxis der Komposita-forschung*, Tübingen, 1984.
- RANFT, R., *Deutsche Substantivkomposita und ihre Übersetzung ins serbokroatische*, Linguistische Studien, A-94/II, Oberlungswitz, 1982, str. 204–213.
- RUDOLF, D., *Enciklopedijski rječnik međunarodnog prava mora*, Biblioteka znanstvenih djela, 43, Split, 1989.

- RUTKOWSKY, H., *Der Hausjurist – Das große Handbuch für alle Rechtsfragen des Alltags*, Zweiburgen Verlag GmbH, Weinheim, 1986.
- SIJERČIĆ-ĆOLIĆ, H. i grupa autora, *Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku u BiH*, Savjet / Vijeće Evrope: Evropska komisija, Sarajevo, 2005.
- SILIĆ, J., PRANJKOVIĆ, I., *Gramatika hrvatskog jezika*, Školska knjiga Zagreb, 2005.
- *Svijet osiguranja*, Časopis za pravo, ekonomiku i praksu osiguranja i reosiguranja, god. IX, brojevi 1–8, Zagreb, 2006.
- ŠARČEVIĆ, S., SOKOL, N., TOPOLNIK, V., *Njemački za pravnike I (Deutsch für Juristen)*, 7. potpuno prerađeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2002.
- TURK, M., *Semantičke posuđenice – jedan oblik prevedenica*, Filologija, knjiga 30–31, HAZU, Zagreb, 1998, str. 519–528.
- UROIĆ, M., HURM, A., *Deutsch-kroatisches Wörterbuch mit grammatischen Angaben und Phraseologie*, 2. Aufl., Školska knjiga, Zagreb, 1994.
- *USTAV Federacije Bosne i Hercegovine, s amandmanima I–XXVI*, Službene novine Federacije BiH, Nr. 1/94 od 21.07.1994.
- *USTAV Republike Hrvatske*, Pročišćeni tekst s ispravkom, Narodne novine 41/01 i 55/01.
- VIDAKOVIĆ-MUKOĆ, M., *Opći pravni rječnik*, Narodne novine, Zagreb, 2006.
- ZELJKO-ZUBAC, R., *Tvorba imeničkih složenica u njemačkom i hrvatskom jeziku*, Kontrastivna analiza primjera iz jezika pravne struke, Doktorski rad, Zagreb, 2007.
- ZELJKO-ZUBAC, R., *Složenice tipa „imenica+imenica“ u njemačkom jeziku pravne struke i njihovi prijevodni ekvivalenti*, HUM, Časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru br. 4, Mostar, 2008.
- ŽEPIĆ, S., *Zum Problem der automatischen Erzeugung der deutschen Nominalkomposita*, In: Linguistische Berichte, 14–24, 1969.
- ŽEPIĆ, S., *Morphologie und Semantik der deutschen Nominalkomposita*, Philosophische fakultät in Zagreb, Abt. für Germanistik, Zagreb, 1970.
- ŽEPIĆ, S., *Wortbildung des Substantivs im Deutschen und Kroatischen*, Institut za lingvistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1976.

**PREPOSITIONS, PRONOUNS, ADVERBS AND NUMBERS
ACTING AS MODIFIERS IN GERMAN LEGAL COMPOUNDS AND
THE METHODS OF THEIR TRANSLATION INTO CROATIAN**

The majority of modifiers in German compounds account for nouns, adjectives and verbs. However, the other kinds of words may have the same role. This fact is the proof that there are almost ‘unlimited possibilities’ with regard to the formation of compounds in German. Thus, the paper explores the possibilities of participation of prepositions, pronouns, adverbs and numbers in the formation of compounds, where these kinds of words are the first component or the modifier within the compound noun. The importance of their role in the formation of determinative compound nouns is tested on a sample of 2275 compound nouns used in legal profession discourse in the German language. Additionally, transformations are used in order to determine the morphological qualities and syntactic and semantic relations in the examples provided, and the methods of their translation into Croatian are explored.

Keywords: *compound nouns, modifiers, morphological analysis, transformations, syntactic and semantic relations, translation*